СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ПРОСТРАНСТВЕНОТО ПЛАНИРАНЕ – ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ

Професор Константин Калинков – доктор по икономика
Икономически университет – Варна

„Красиви кътчета, вкусна храна и достъпни цени,
но в същото време безконтролно застрояване
и лоша хигиена по плажовете"
(репортаж на Дойче веле)

Резюме: *В настоящото научно изследване са анализирани и отразени връзката и зависимостта между природната и антропогенната среда. На тази основа е разгледана зависимостта между природна и урбанизирана среда, на базата на влиянието на природните фактори. Природните фактори на черноморските курорти са взети като база за оразмеряване на показателите за усвояване на контактната урбанизирана зона в непосредствена близост до плажната ивица. От тази гледна точка е потърсен баланса (устойчивото развитие) между плажната ивица и усвоената и застроена курортна територия на основата на нормативите и показателите на пространственото планиране (отразено чрез устройствените планове).*

Туризмът има важна роля за развитие на българската икономика. В сектор „Туризъм" се произвежда 12% от БВП на страната. Като се очаква през 2020 г. той да се повиши до 20 на сто.

Ключови думи*: *пространствено планиране, черноморски курорт, плажна ивица, устойчиво развитие, природна среда, урбанизирана територия, реакреационни ресурси, техническа инфраструктура

Увод

Проучванията констатират, че около 50% от националната територия притежават голям ресурсен потенциал за туристическо развитие. Крайбрежните и планинските райони са традиционно силно привлекателно туристическо пространство. Тези територии са атрактивни, но и сложни и чувствителни относно инвестиционната привлекателност към тях. Туризмът се развива под въздействието на мно-

жество фактори и в ситуация на постоянно търсене на алтернативни решения (за видовете туризъм, за териториалната им организация, за характера на туристическия продукт). Туристическото развитие е свързано с преосмислянето на урбанистичните процеси, протичащи в условията на непрекъснато увеличаване на експлоатацията на природните и антропогенните ресурси, преминаване на нормативната възможност за експлоатация на тези ресурси. Относно черноморското крайбрежие се отчитат териториални диспропорции, спрямо вътрешността на страната, свързани с усвояването на туристическите ресурси. На черноморското крайбрежие съществуват рискови територии с пределно усвояване на ресурсите, големи натоварвания на територията и трудна контролируемост на инвестиционните процеси.

1. Устойчиво развитие на черноморските курорти

Територията на курортните комплекси на българското черноморско крайбрежие представлява зона с повишен инвестиционен интерес, както и зона с екологични проблеми породени от използването на рекреационните ресурси. Намирането на баланс/паритет между икономическите интереси и природните дадености е възможност за осигуряване не неговото устойчиво развитие. Устойчивото развитие, в своята същност, представлява баланс/равновесие между елементите в дадена система, на основата на създадените прави и обратни връзки и зависимости между тях. Нарушаването на тези връзки и зависимости или даването на приоритет на един от елементите за сметка на останалите нарушава статуса на системата и тя излиза от равновесие, т.е., нарушава се нейната устойчивост.

В областта на териториалното устройство, устойчивото развитие се разглежда като паритет между природната и антропогенната среда. Развитието на туристическата функция се основава на реакреационните ресурси, които за територията на черноморските комплекси се явява бреговата ивица, включваща плажната ивица, непосредствената морска повърхност и зелените площи на брега в контактната зона. Основен индикатор за оразмеряване и развитие на туристическата функция се явява плажната ивица.

Изграждането на черноморските курорти в страната започва от средата на 50-те години на миналия век, като изграждането на КК ”Албена” започва в средата на 60-те години.

Изграждането на КК ”Слънчев бряг” започва през 1958 г. Плановата композиция е развита успоредно на плажната ивица. За функционирането на комплекса е осигурена и прилежащата техническа ин-

фраструктура. Всеки хотел е проектиран така, че да има свой облик. Целта е била хотелската база да бъде потънала в зеленина и видимост към морето. В средата на 80-те години проектантите приемат, че възможностите за по-нататъшно застрояване на комплекса са окончателно изчерпани. Строителството на нови хотели спира ,защото е преценено, че капацитетът на плажа е изчерпан. Нормативният брой легла е изчислен спрямо плажната ивица, която нормативно позволява да има 30 000 легла. Към 1989 г. курортът разполага със 112 хотела и 28 000 легла, и 4 къмпинга с 8 000 легла.

Строителството на КК ”Златни пясъци” започва през 1956 г., като последният етап от проекта е изпълнен през 1966 г. От 2000 г. КК ”Зл. Пясъци” е изцяло частен курорт.

С влизането на страната ни в пазарни условия най-интензивно и стихийно е строителството в последните два курортни комплекса. На базата на Методиката за определяне размера на минималната наемна цена при отдаване под наем на морските плажове, по реда на чл.8 ал.2 от Закона за устройство на черноморското крайбрежие, където в чл. 12 ал.2 (Методика за определяне ..., 2009) е определен нормативът за едно плажно място-8 кв. м за морски плаж с площ до 100 000 кв. м. и 12 кв. м. за плажове с активна плажна площ над 100 000 кв. м.

На тази основа е разработена таблицата за определяне на нормативния капацитет на курортните комплекси спрямо капацитета на плажната ивица.

Таблица 1. Нормативен капацитет на летовниците в черноморските курортни комплекси спрямо капацитета на плажната ивица

№	Черноморски курортен комплекс	Година	Хотели /брой/	Легла /брой/	Плажна ивица/кв.м	Норм. капац. /летов.	Действ. натов. /летов.
1.	Албена	1968	40	15 000	325 000	20000	+500
2.	Златни пясъци	1956	90	32 582	350 000	25200	-7380
3.	Св. св. Констан-тин и Елена	1955	32	6 205	100 000	6000	-205
4.	Слънчев бряг	1958	182	48 748	400 000	35 300	-13 500

Източник: НСИ-2018

Активната човешка намеса в тази територия, свързана с осигуряване на туристическата функция се характеризира с два основни момента:

- Първият е свързан със създаването и експлоатацията на обектите за настаняване, хранене и развлечения,

- Вторият е свързан с изграждането и функционирането на елементите и съоръженията на техническата инфраструктура, осигуряващи нормалното функциониране на курортната зона.

Намирането на баланс между тези основни части а именно: рекреационните ресурси, обектите за настаняване, хранене и развлечения и елементите и съоръженията на техническата инфраструктура е гаранция за постигането на устойчиво развитие на територията на черноморските курорти като пространствена/териториална система. Основа за постигането на тази цел е пространственото планиране чрез прилагане на устройствените планове като регламентирана законова и нормативна възможност за устройство, изграждане и развитие на тази специфична територия и инструмент за управление от страна на изпълнителната власт.

Целта която си поставя авторът на настоящето научно изследване е да анализира и отрази ролята и значението на пространственото планиране като основа за устойчиво развитие на територията на българските черноморски курорти.

За ***обект***на изследване са взети националните черноморски курорти: Албена, Златни пясъци, Св.св. Константин и Елена и Слънчев бряг

Устойчивото развитие изисква едно безконфликтно развитие на територията. Даването на приоритет само на икономическите интереси за сметка на рекреационните ресурси има силно отрицателно въздействие върху природната среда и намалява възможността за постигане на устойчиво развитие на крайбрежната територия. Устойчивото развитие на крайбрежната територия изисква адекватност на функции и дейности съобразно социално-икономическите условия на страната. Това обстоятелство се определя и от факта, че ако на територията на курортен комплекс „Златни пясъци” през 1935г. е имало построен само един обект за настаняване, като основното застрояване в комплекса започва да се реализира преди 40 години, то в последните 20 години са реализирани големи туристически инвестиционни проекти при същите природни дадености и рекреационни възможности на бреговата ивица. Факт, който силно компрометира прилежащата природна среда и увеличава влиянието на урбанизираната среда.

Устойчивото развитие поставя задачата (до колко е възможно) и (до каква степен) - може ли инвестиционното натоварване на крайбрежната територия да се развива без да компрометира природната среда? Естествен резултат и възможност за решение на тази задача се явява пространственото планиране на крайбрежната територия. Прак-

тическата реализация на пространственото планиране е приложението на устройствените планове. Устройствените планове са законовата и нормативната база за планиране и развитие на дадена територия и нейното устойчиво развитие.

Тезата, която защитава авторът, е, че освен мерките за ограничаване на неконтролираното усвояване на черноморското крайбрежие, трябва да има и концепция за възстановяване на устойчивото развитие на нарушената природна среда от усвояването й до сега. Факт, който силно компрометира черноморския туризъм.

Територията на българското черноморско крайбрежие се явява една специфична територия за страната. За разлика от другите общини в страната, черноморските общини на своята територия имат една природна даденост, изключителна държавна собственост-плажната ивица. Тази природна даденост комбинирана с прилежащата морска повърхност представлява силна инвестиционна привлекателност от гледна точка на реализирането на туристически функции в крайбрежната територия. Това е територията, която концентрира интересите на държавата, общините и на юридическите и физическите лица, не само от страната, но и на чуждестранните инвеститори. Определен интерес в развитието на черноморските комплекси е плажната ивица, явяваща се абсолютна държавна собственост Проявеният инвестиционен интерес към тази територия е свързан с възможностите на тази територия да отговори на допълнителните потребности за изграждане на обекти за подслон, хранене и развлечения. Регламентирането на това положение е отразено в редица законови и нормативни актове отнасящи се за състоянието и развитието на крайбрежната територия на страната.

2. Ролята на устройственото планиране за регулиране на устойчивото развитие на територията на курортните комплекси

Регламентацията започва от разработването на Националната концепция за пространствено развитие(НКПР-2016), където е записано *„Основни цели на пространственото развитие на туризма са свързани с подобряване на инфраструктурата-транспортна, инженерна, социална и туристическа на национално, регионално и общинско равнище”.* НКПР регламентира основните параметри и ограничители за тази територия на национално равнище, синхронизирано с европейските изисквания и директиви в тази област. Следващото ниво, регламентиращо състоянието и развитието на крайбрежната тери-

тория са регионалните планове от нива-2 и нива 3, отнасящи се съответно за районите за планиране и областите. Най-ниското равнище, на което съответно се вземат конкретни решения и се изпълняват това е общинското равнище. Този процес е регламентиран в Закона за регионално развитие (ЗРР-2008).

Това обстоятелство определя сложния и специфичен характер на територията включваща черноморското крайбрежие с оглед на това, че на тази територия се намира рекреационния ресурс –плажната ивица. Съгласуването на действията на органите на изпълнителната власт, на различни равнища, относно разработването и приложението на различните устройствени планове е гаранция за постигане на устойчиво развитие на територията на черноморските курорти в страната. Нарушаването и неспазването на изискванията ,регламентите и показателите за усвояване и развитие на крайбрежната територия води до нарушаване на нейното устойчиво развитие, налагане на частния интерес над обществения интерес. Това обстоятелство през последните години определи условията чрез силния инвестиционен натиск да бъде нарушено устройственото развитие на крайбрежната територия, на основата на частично изменение на подробните устройствени планове регламентирани в Закона за устройство на територията (ЗУТ-2001) и възможностите за промени в предназначението на земеделската земя в урбанизирана земя с възможност за усвояване и застрояване. Тези две инвестиционни възможности създадоха проблеми на всички йерархични равнища свързани с управлението на територията и конфликти с нейната експлоатация.

Липсата на ясна стратегия за устройство и развитие на черноморското крайбрежие изисква нова визия за пространственото планиране на тази територия, на основата на отчитане на обществения интерес пред частния /икономически/ интерес.

Възлагането, разработването, одобряването и влизането в сила на устройствените планове като задължение на изпълнителната власт, създават условия тя да бъде на „входа” и на „изхода” на процеса на устройство и развитие на територията. Нарушение в устройственото развитие на средата и територията на големите черноморски курорти е нейната силна урбанизация. Средата за отдих трябва чувствително да се отличава от урбанизирана територия. За съжаление през последните години територията на големите черноморски комплекси по начин на устройство и застрояване се доближава до урбанизирана среда.

Икономическият интерес на инвеститорите в туристическия бизнес противопоставя туристическата среда срещу природните условия.

Създадената до момента урбанизирана среда в черноморските курорти компрометира природните дадености на черноморското крайбрежие. В повечето случаи чуждестранните туристи пристигат от силно урбанизирана среда и търсят почивка в нормално развита туристическа среда - сред природни дадености, а им се предлага да почиват отново в урбанизирана среда с природен фактор море. Подобно становище изразява и Ракаджийска Св. „*Предприемането на туристическо пътуване става алтернатива на ежедневието. Хората напускат временно града, където живеят за да го заменят с непосредствена морска, речна, планинска и селска среда, която да им осигури разтоварване, развлечение, възвръщане на енергията и способностите" (Ракаджийска,Св.-2013).*

Друг основен момент свързан с нарушаване на устойчивото развитие на територията на черноморските курорти е състоянието на елементите и съоръженията на техническата инфраструктура и невъзможността те да отговорят на повишените потребности, мощности и показатели за задоволяване на новопостроените обекти за хранене, подслон и развлечение. Това обстоятелство довежда до компрометиране на територията и оказване на силно негативно отражение върху устойчивото развитие на курортните зони. Друга важна и характерна особеност е, че инфраструктурното осигуряване на тази специфична територия се свързва само с благоустройствените мрежи и съоръжения, които осигуряват комплексното развитие на територията, което е гаранция за нейното устойчиво развитие.

За реализиране на туристическите функции и дейности много важно и от съществено значение са довеждащите инфраструктурни обекти и съоръжения, като най-голяма роля имат транспортните терминали - ж.п. гари, автогари, летища и пристанища. Тяхното състояние и капацитетни възможности трябва да отговарят на съвременните възможности за развитие и на потребностите на черноморския туризъм. Това обстоятелство разширява сферата на влияние на курортно - туристическите функции и дейности и налага едно балансирано развитие на всички елементи на курортната среда, осигуряваща устойчиво развитие на територията на черноморските комплекси.

От гледна точка на факта, че на територията на черноморските курорти се е концентрирала държавната и общинска собственост и собственост на физически и юридически лица, за постигане на устойчиво развитие на крайбрежната територия е необходимо да се оптимизират обществените и частните интереси в експлоатацията на тази територия.

Не може да се направи ясно и чисто разграничаване на задълженията, ролята и влиянието на отделните страни в този процес за постигане на устойчиво развитие на тази територия. На основата на собствеността и задълженията за гарантиране на нормативното функциониране на територията може да се определи водещата роля и значение на всяка от страните за постигане на необходимата устойчивост на територията, а именно:

- Държавата, с водеща роля и значение за съхраняване състоянието и капацитета на рекреационния ресурс-плажната ивица.

- Общините, с водеща роля за създаване на условия чрез устройствените планове за реконструкция, модернизация и ново строителство, както на обекти за подслон, хранене и развлечения, така и за обекти, мрежи и съоръжения на елементите на техническата инфраструктура, осигуряващи нормалното функциониране на туристическите дейности в крайбрежната територия.

- Юридически и физически лица, собственици на обекти за подслон, хранене и развлечения на територията на черноморските курорти, чрез включване в общия процес на създаване и развитие на устойчива среда; да прилагат нормите за използване на рекреационните ресурси, а не само да се интересуват от конкретните икономически резултати (например концесионерите на отделните плажове по черноморското крайбрежие).

Устойчивото развитие на територията на черноморските курорти е балансирано състояние и развитие на рекреационните ресурси, обектите за подслон, хранене и развлечения и на съоръженията и елементите на техническата инфраструктура. Търсенето на решение за устойчиво развитие на територията на черноморските курорти трябва да се основава, както на реалните потребности на туристическия бизнес, така и на съхраняване и подобряване на качеството и характеристиката на рекреационните ресурси. Абсолютизирането на една от двете страни в този процес оказва негативно влияние върху устойчивото развитие на крайбрежната територия.

След 1990 год. е даден превес на инвестиционния интерес за изграждане на обекти за подслон, хранене и развлечения на територията на черноморските комплекси, за сметка на свръхнатоварване и урбанизиране на крайбрежната територия и компрометиране на природните дадености. В Закона за устройство на черноморското крайбрежие (ЗУЧК-2007) са въведени две зони-зона „А” и зона „Б” със съответния забранителен и разрешителен режим за устройство и усвояване на крайбрежната територия.

Това решение е на основата на отчетеното нерегламентирано застрояване и урбанизиране на територията на черноморските комплекси. То има силно ограничителен режим и поставя въпроса за устройственото развитие на крайбрежната територия в другата му крайност, силно ограничаване на строителството в курортните зони с цел съхраняване на рекреационните ресурси на крайбрежната територия. Не се дава решение как ще бъде възстановено устойчивото развитие на черноморското крайбрежие. Заложените показатели за плътност и интензивност засягат само бъдещите обекти за подслон, хранене и развлечения, но за създадените вече, които са компрометирали курортна среда няма регламент. По този начин в икономически план се създава монополно положение за тези обекти, които вече са изградени и са нарушили природната среда за сметка на тези, които в бъдеще ще се изграждат, без да се дава общо решение как ще се възстанови необходимата устойчивост на крайбрежната територия.

От тази гледна точка авторът на изследването смята, че е целесъобразно да се използва целия алгоритъм на пространственото планиране и приложението на устройствените планове на всички йерархични равнища на управление на територията.

На национално равнище трябва да има точна и ясна концепция за развитие на българското черноморско крайбрежие, адекватна на повишения инвестиционен интерес към тази територия, на основата на европейските критерии, директиви и практики в тази област.

Важното и характерното при прилагане на режимите за устройство на общинската територия е отчитане на специфичните особености на всяка една от черноморските общини при запазване на екологичното равновесие на средата, основен фактор за устойчиво развитие на крайбрежната територия. На базата на това отчитане на специфичните особености на всяка една от черноморските общини ще се създадат условия инвеститорите да се съобразяват с тези условия при постигането на устойчиво развитие на територията. На тази основа силно ще се ограничи влиянието на субективния фактор от страна на общинската администрация.

Изводи и препоръки

На основата на изложеното по-горе, в научното изследване, могат да се направят следните изводи и препоръки относно гарантиране на устойчиво развитие на територията на националните черноморски курорти в страната.

- Отчита се сериозно отклонение на инвестиционното натоварване на крайбрежната територия спрямо усвояването на природните дадености и туристически ресурси.

- Необходимо е освен силно ограничаване на инвестиционното развитие на черноморските курортни комплекси да се разработи и приложи концепция за възстановяване на нарушеното устойчиво развитие на курортните зони.

- При пространственото планиране, чрез реконструкция и модернизация е необходимо да се оформят отделни зони на функционален принцип за развлечение, за търговия, за паркиране и др.

- Необходимо е да се засилят контролните функции на изпълнителната власт спрямо реализирането на инвестиционни проекти на територията на черноморските комплекси. За целта значение трябва да има превантивната мярка , а не последващият контрол.

- Определено внимание е необходимо да се обърне на довеждащата инфраструктура-пътна, въздушна, железопътна и водна.

- Да се гарантира нормативно задоволяване на потребностите от вода и ел. енергия чрез реконструкция, модернизация и ново строителство на мрежите и елементите от техническата инфраструктура, захранващи съответната туристическа територия.

Заключение

Необходимо е да се отбележи, че на територията н националните черноморски курорти са допуснати много отклонения, които компрометират туристическата среда. Обектите за подслон и хранене са достигнали нормативната граница спрямо природния ресурс - плажната ивица. За целта е необходимо силно да се ограничи новото строителство, защото всяка нова инвестиция в тази територия ще се превърне в „антиинвестиция”, на основата на претоварване и силно компрометиране на туристическата среда, т.е., намаляване на икономическата ефективност от реализираните туристически дейности.

Това обстоятелство доказва, че са необходими действия от страна на изпълнителната власт за възстановяване на нарушеното устойчиво развитие на територията на черноморските курорти каквато теза защитава и авторът на изследването.

ЛИТЕРАТУРА

Калинков, К. – Урбанистика – ИК ”Геа-принт” - Варна, 2010

Ковачев, Ат. и колектив – Градът – ИК ”Геа-принт” - Варна, 2013
Ковачев, Ат. и Калинков, К – Тезариус – ИК ”Геа-принт” - Варна, 2011
Ракаджийска, Св. – Градът и туризма //Градът// - ИК ”Геа-принт” - Варна, 2013
Законови и нормативни източници
Закон за туризма /ЗТ/-Д.В. Брой 30 от 26 март 2013
Закон за устройство на черноморското крайбрежие /ЗУЧК/-Д.В. Брой 48 от 15 юни 2007
Закон за регионално развитие/ ЗРР/ – Д.В. Брой 50 от 30 май 2008
Закон за устройство на територията /ЗУТ/-Д.В. Брой 1 от 2 януари 2001
Национална концепция за пространствено развитие / НКПР /-Д.В. Брой 88 от 08.11.2016
Методика за определяне на размера на минималната наемна цена при отдаване под наем на морските плажове по чл. 8 ал.2 от Закона за устройство на черноморското крайбрежие – Д.В. Брой 25 от 3 април 2009